

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till namngivningsnämnden

Datum:
2022-06-20

Diarienummer:
KSN-2022-00669

Handläggare:
Helen Lind

Svar på motion om hedrande av statsminister Nils Edén från Roger Thelander (SD)

Förslag till beslut

Namngivningsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Roger Thelander (SD) föreslår i en motion väckt 28 februari 2022 att Uppsala kommun på ett lämpligt sätt hedrar statsminister Nils Edéns gärning genom att uppkalla en gata, plats eller annan geografisk yta efter hans namn.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen och kommunledningskontoret.

Föredragning

Nils Edén, 1871 – 1945, var en svensk politiker (liberal) och professor i historia. Han var riksdagsman åren 1909–1924, och partiledare för Liberala samlingspartiet. Han var Sveriges statsminister mellan den 19 oktober 1917 och den 10 mars 1920. År 1902 blev Nils Edén lektor i historia vid Uppsala högre allmänna läroverk. Därefter var han under åren 1903–1909 extraordinarie och från 1909 ordinarie professor i Uppsala.

Utgångspunkten vid namngivning är att en plats behöver ett namn, inte att ett namn behöver en plats. Vid namngivning med personnamn av gator, vägar, allmänna platser med mera gäller följande principer:

- Ortnamnsrådet uppmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med memorialnamn.

- Memorialnamn ges inte efter levande personer. Personen som ska hedras bör ha varit död i minst 3–5 år.
- Personen som ska hedras genom memorialnamn ska vara värd att ihågkommas. Personen kan gärna ha en stark anknytning till platsen.
- Det kan finnas fall då det är motiverat att hedra en person som inte är allmänt känd men som har betytt mycket för platsen eller på annat sätt haft en stark anknytning till densamma.
- Namnen ska vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.
- Kvinnor ska prioriteras, vid namngivning efter personer, i syfte att nå en jämn könsfördelning.
- En spegling av den samhällsliga mångfalden bör också eftersträvas.

Namngivningsnämnden har sedan dess start 2008 en så kallad namnbank där inkomna namnförslag från medborgare, organisationer och ledamöter placeras. Namnbanken är en samlingsplats för namnförslag, både memorialnamn och kategorinamn som kan vara tänkta för ett specifikt område.

Namnbanken är ett arbetsmaterial och utgör ingen allmän handling. Namnbanken består till stor del av förslag på personer som förslagsställaren vill att kommunen ska hedra genom att en plats, park, gata eller väg ges personens namn, så kallade memorialnamn. Nils Edén finns redan som memorialnamn i den sammanställning som finns i namnbanken.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 20 juni 2022
- Bilaga, Motion om hedrande av statsminister Nils Edén från Roger Thelander (SD)

Stadsbyggnadsförvaltningen

Anna Axelsson
Biträdande
stadsbyggnadsdirektör

Motion om hedrande av statsminister Nils Edén

I Uppsala har vi en tradition av att hedra ett framstående politiker och andra bemärkta personer genom att giva namn på salar i Stadshuset och mest synligt genom att namnge en gata eller annat. Exempel på välkända personer som hedrats på detta sätt är Dag Hammarskjöld och Martin Luther King jr som inte kräver någon närmare presentation. Mimmi Ekholm har uppmärksammats som en driven företagare i en tid kvinnor oftast inte var aktiva i näringslivet på det sättet.

Ett antal svenska och lokala politiker har också vederfarits denna ära. Hildur Ottelin, den första kvinnan i kommunfullmäktige, Tycho Hedén som var motsvarande finanskommunalråd i 20 år 1939–1959 är en annan. Statsminister Hjalmar Branting har ett torg och en gata uppkallad efter sig. Han har varit statsminister i tre korta perioder och erhöll dessutom Nobels fredspris. Hans perioder som statsminister satte inga större avtryck.

Det är många socialdemokrater som har hedrats på detta sätt. De borgerliga partierna har inte på samma sätt varit frimodiga i att minnas sina politiker. Det är tråkigt. Åtminstone tre tidigare statsministrar av borgerlig färg har under turbulenta tider på 10- och 20-talet varit rekryterade från Uppsala. Samtliga dessa var även professorer i Uppsala. Den konservativt färgade Hjalmar Hammarskjöld regerade 1914–17, liberalen Nils Edén 1917–1920 och slutligen Ernst Trygger 1923–24 representerande Allmänna Valmansförbundet. Samtliga dessa borde ihågkommas bättre i vår kommun för sina insatser.

I denna motion vill jag främst framhålla vikten av att starkt hedra en av Sveriges viktigaste och mest lyckade statsministrar, nämligen liberalen Nils Edén. Han blev hedrad med avtäckandet av en byst i riksdagen i höstas med anledning av 100-årsjubileet av införandet av kvinnlig rösträtt. När beslutet om kvinnlig rösträtt trycktes igenom i två steg var det Nils Edén som ledde landet. Detta i sig är en fullgod anledning att ihågkomma hans gärning. 2021 har redan gått, men de fem första kvinnorna i riksdagen tillträdde först 1922. Därför tycker jag att vi kan passa på att fira vidare i år.

Jag ser inte mindre än fem tunga skäl att hedra honom.

- 1) Genomdrivandet av parlamentarismen 1917 var till stor del hans förtjänst.
- 2) Detta och en del andra beslut avvärjde revolutionsförsök och fick dessutom slut på svälten.
- 3) Beslut om kvinnlig rösträtt 1919.
- 4) Genomdrivandet av 8-timmarsdagen i lag 1919.
- 5) Att den första socialdemokratiska regeringen kom till stånd 1920 trots kungens motstånd kan man tacka honom för. (Detta kan man förstås ha olika uppfattningar om).

Hans politiska karriär tog abrupt slut då Liberala Samlingspartiet sprack i två delar 1923 på frågan om förbud av alkohol. Slutligen vill jag nämna att hans koppling till staden är stark och bodde här ca 30 år och gjorde snabb karriär och blev professor i historia från 1902, representerade Uppsala stads och sedermera läns valkrets fr o m 1909. Som en jämförelse studerade Hjalmar Branting utan framgång i Uppsala 4–5 år för att därefter återvända till Stockholm. Detta var i en tid då alla som studerade i stort sett endast kunde välja mellan Lund eller Uppsala. Det innebär att väldigt många bemärkta personer i äldre tid har någon koppling till dessa städer.

Med hänvisning till ovanstående yrkar Sverigedemokraterna:

- Att Uppsala kommun på ett lämpligt sätt hedrar statsminister Nils Edéns gärning genom att uppkalla en gata, plats eller annan geografisk yta efter hans namn.

Uppsala, 26 januari 2022

Roger Thelander, Ledamot (SD)